SENTENTIA LATA IN CVRIA ILLVSTRISSIMI DOMINI IVSTITIÆ ARAGONVM, IN PROCESSV

Dionysij Sanchez Muñoz, sup. Iurisfir. grauam. factorum in articulo proprietatis, sub die 23. mensis Augusti, anni 1616. existentibus in ea Sapientissimis, Illustribus ac integerrimis Dominis Doctoribus Francisco à Mirauete, Antonio Augustino de Mendoça, Balthasare Amador, & Ioanne Francisco Salazar, Locũtenentibus ordinarijs, & Iosepho Trillo Locumtenente extraordinario, Illustrissimi Domini Don Martini Baptista de la Nuça militis, de Consilio suæ Maiestatis, ac Iustitiæ Aragon, & ipsius motiua.

N processu, & causa, in Curia Domini Iustitiæ Aragonum habito, & actitato, intitulato, processus Dionisij Sanchez Muñoz super Iurisfirma grauaminum factorum, existente dicto processu, & causa in deliberatione super difinitiua sententia. Quatuor Domini Locumtenentes Illustrissimi Domini don Martini Baptista de la Nuza, militis Maiestatis Domini nostri Regis, Consiliarij, ac Iustitiæ Aragonum, fuerunt voti, & opinionis, quod debet pronuntiari, Iurisfirmam oblatam, obtentam, & præsentatam pro parte Dionisij Sanchez Muñoz, prin. Hiero. Abeña, L. Arcayne, & M. Cipres procur. fore, & esse recipiendam, & admitendam, recipique, & admiti debere, quoad omnia grauamina in cedula grauaminum pro eius parte oblata, deducta, & articulata, & reformando sententiam Iudicis à quo, declarari, villam, seu Pardinã, Castrum, & terminos de Escriche, vna cun Iurisdictione Ciuili, & Criminali, & iuribus

Dominicalibus pertinentibus ad dominium, & dominicaturam dictæ villæ, seu Pardinæ in præsenti processu apprehensos, & in fine cedulę grauaminum, &etiam in fine petitionis coram iudice à quo, oblatæ designatos, specificatos, & confrontatos, pertinuisse & pertinere iure pleni dominij dicto Dionisio Sanchez Muñoz, princ. dictorum Hier. Abeña, L. Arcayne &, M. Cipres procuratorũ, & condemnari Iuratos, Concilium, & Vniuersitatem, vicinos, & habitatores Ciuitatis Turoli, conuentos, princ. P. Hier. Passamar procuratoris ad restituẽdũ dicto Dionysio Sanchez Muñoz dictam villã seu Pardinam, Castrum, & terminos de Escriche, vna cum Iurisdictione Ciuili, & Criminali, & iuribus dominicalibus ad dominium, & dominicaturam dictę Pardinę, & Castri de Escriche pertinentibus, vna cũ fructibus, lite pendente, a die apprehensionis, vsque ad diem dictę restitutionis decursis, retentis tamen in posse Ciuitatis Turoli decem & sex mille solidis Iaccensibus, ratione legati Magdalenę Muñoz relicti, silentium perpetuumm dictis conuentis imponendo super prędictis, neutram partium in expresis condemnando, cętera supplicata locum non habere, attent. conten.

Tres ex dictis quatuor Dominis Locumtenentibus fuerunt ex motiuis sequentibus. Ex eo præsertim, Recipitur iurisfirma Dionysij Muñoz, & reformatur sententia Iudicis a quo. Quoniam constat de grauamine ab eo illato, apparet siquidem ex deductis in processu, in eoque probatis, de vero dominio, & possessione Gasparis Sanchez Muñoz, aui Dionysij Sanchez Muñoz in bonis apprehensis tempore confectionis testamenti illius, & eius mortis. Constat insuper per eiusdem Gasparis Sanchez Muñoz testamentum in vim fideicommissi in illo appositi, & constituti, fore, & esse vocatum Dionysium Sanchez Muñoz firmantem, nepotemque dicti Gasparis vinculantis, eiusque substitutionis, & vocationis casum euenisse, instrumentaque a dicto Dionysio Sanchez Muñoz ad effectũ suę legitimę inclusionis producta, in forma probãti exhibita fore cẽsemus: Ita vt meritò eisdẽ plena sit adhibenda fides. Nec obijci quidem potest, defecisse in sua inclusione Dionysium Sanchez Muñoz, eo quod Ioannes de Alfaxarin Notarius Cæsaraugustæ, qui recepit instrumentum codicilli Santij de Heredia, sub die vigesimo sexto mensis Maij, de anno millesimo, quingentesimo, vigesimo, nono, nõ

fuit

fuit a teſtatus ſubſcriptiones, a foro requiſitas in matrice eius ſcripturę, ſeu prothocollo reperiri, & exiſtere, idemque defectus concurrat reſpectu inſtrumenti donationis ab Iſabella de Vera, vxore dicti Santij de Heredia, in fauorem Martini Molon confecti, ſub die vigeſimo ſexto Iulij, eiuſdem anni milleſimi, quingenteſimi, vigeſimi, noni, a Ioanne Adam de Forz habitatore loci de Cariñena teſtificati, & recepti. Reſpondetur quippe, ea inſtrumenta fuiſſe conceſſa anno primo, proximeque ſubſequenti, poſt editionem forij ſub titulo, forma para teſtificar actos, quo tempore Notarijs, vt ex tenore inſtrumentorum in hoc proceſſu productorum elicitur, certus ſtylus circa modum, quo dicto foro ſatifieret, cõſtitutus non erat, ſicque Notarij; modo vno, modo alio ſtyllo vtebantur, ſemper tamen intelligentes diſpoſitioni dicti forij ſatisfeciſſe, ſufficit ergo ſubſcriptiones a foro deſideratas in originali nota exiſtere, & reperiri, & tenorem earumdem ſubſcriptionum in inſtrumento leuato, extractoque in publicam formam, inſertum fuiſſe, ea enim inſertio, eo tendit, ad eumque effectum a Notarijs effecta fuit, vt omnes qui inſtrumentum viderent, & legerent, intelligerent in matrice ſcriptura legitimas, & forales exiſtere, & repeteri ſubſcriptiones: fit igitur, vt ſi non verbis, factis tamen quę efficaciora ſunt verbis, illud aſſeruerint, ac ateſtati fuerint. Nec cõſiderationis, eſt quod obijcitur contra inſtrumentum codicili Eliſabetis de Vera, nempe alterum dumtaxat ex teſtibus rogatis, ſe ſubſcripſiſſe pro teſtatrice, ſeu mauis codicillante propter eius impotentiam, non valentẽ, ſcilicet ſe ſubſcribere, Notariumq; aliquã atteſtationẽ non feciſſe, qua dixerit teſtatricem, ſeu codicillantẽ nõ valuiſſe ſe ſubſcribere, ratione ſuę indiſpoſitionis, & neceſſariam videri iuxta forum, talem Notarij aſſertionem, cum a foro eius diſcretioni id relictum fuerit; Huic enim obiectioni facilis eſt occurſus, de foro ſiquidem non extat diſpoſitum, nec ſancitũ, binos teſtes inſtrumẽtarios ſubſcribere ſe habere pro teſtatrice, ſeu pro parte concedẽte inſtrumentũ, cuius ſubſcriptio deficit ex illius impericia, vel in potentia non ſe ſubſcribentis, & talis eſt Notariorũ praxis, quod autem Santius de Heredia non valuerit ſe ſubſcribere, aperte ex eodem codicillo colligitur, nam vnus ex teſtibus inſtrumentarijs in hunc qui ſequitur modum ſubſcripſit. *Yo dicho Ioan de Dicaſtillo Presbytero, ſoy teſtigo de lo ſobredicho, y por quanto el dicho Señor Sancho de Heredia, no eſtaua en diſ-*

poſicion

posicion de poder firmar de su mano, en testimonio de verdad, y por su mandado me firme en el presente Codicillo por el dicho Sancho de Heredia, y por mi contestigo. Id autem sufficiens est, etenim Notarius recipiens instrumentum, cuius discretioni a foro nostro Aragonensi illud relictum fuit, satis attestatur de impotentia, faciendo, quod testis in eum modum, quo supra, se subscriberet in nota, & matrice scriptura, & leuando iustrumentum, cum insertione eorundem verborum, nequaquam igitur hæsitandum fore censemus de optima inclusione Dionysi Sanchez Muñoz. Cuius vocationē ad hæc bona apprehēsa, & successionem, nullatenus excludit Ciuitas Turoli rea & conuenta, quantumuis asserat dicta bona fuisse executata virtute hypothecarum ab ipsomet vinculante constitutarum, & in viam dictæ executionis vēdita Balthasari Nouella, a quo dicta Ciuitas ius, & causam habere contendit. Nam in consideratione maxima profecto sunt aliquę nullitates, quæ aduersus dictam executionem pro parte Dionisij Sanchez Muñoz proponuntur, & de quibus constat, quæ illam executionem, venditionem Curię, & trancam omnino destruunt, eneruāt, & vacuant. Et in primis illa, etenim etiamsi admitteremus villam, seu Pardinam de Escriche, & illius territorium ligari tempore dictæ factæ executionis forijs Turolensibus, iudex tamen Ciuitatis Turoli nullam habuit, sed nec habere potuit iurisdictionem extra territorium suæ iurisdictionis, & sic in territorio Pardinę, & terminorum de Escriche, nam dicta villa, seu Pardina, & eius termini, & territorium, diuersę, & separatę iurisdictionis erant. Nec releuat concessas fuisse ab eodem iudice Turoli literas mutui compassus, seu requisitorias directas Iudici ordinario Villæ, seu Pardinæ de Escriche, ad effectum dictæ executionis, Iudex namque ordinarius dictæ Villæ, seu Pardinæ de Escriche, & eius terminorum, ac territorij, prædictam executionem facere non potuit, nec Iudex ad id competens extitit, inuoluit enim cōtradictionem maximam, & de iure, & de foro actionem, & passionem simul vno, eodēq; tempore, in vno eodemque subiecto, & reperiri, & concurrere, & sic Iudicem ordinarium ex inferioribus Regni suæ met iurisdictionis cuius exercitium ad eum pertinet, executionem facere in vim eiusdemmet suæ iurisdictionis, similiter iudex ordinarius alicuius territorij ex inferioribus Regni totius sui territorij, & terminorum, in quibus iurisdictionem habet executionem, facere non potest, in

dictis

dictis enim casibus,& altero eorum,ad suprema Regni tribunalia recurrendum est, ideoque nullitatis vicio laborare dictam executionẽ manifeste,& euidenter,dicere,cõuenit. Adest etiã,& altera nullitas cũ iuxta foros Turoli processus de entrega,seu executionis,intra tempus, & spatium duorum annorum sub decreto irritanti debeat finiri,id quod in occurrenti,casu factum non extitit, non enim executio illa, cui innititur ciuitas Turolensis intra spatium duorum annorum, sed nec intra triginta annos finita, & completa fuit, executio siquidem, seu entrega Pardinæ de Escriche incepta apparet,& inchoata anno millesimo,quingentesimo,quadragesimo,nono,trança verò,& venditio Curiæ,factæ fuere anno millesimo,quingentesimo,octuagesimo,secundo,forus autem Turoli,qui iubet executionem, seu entregam ad debitum finem perduci intra duos annos,de trança etiam,& venditione Curiæ intra dictum tempus conficiendis loquitur, & ita intelligendum fore censemus,quasi magis consonum, & literæ, & menti dicti fori. Nec hoc casu aliqua iusta causa considerari potest,ne finiretur dictus processus executionis intra prædictum duorum annorum spatium, potuit siquidem procurator eleemosynæ coram iudice diei veneris, ad cuius iudicium causa,& lis deuenerant, diligentias facere, & instare , & sic remouere quatenus in se esset,impedimentum,quas minimè fecit nisi post lapsum dictorum duorum annorum, suæ propterea desidiæ imputetur, qui non fecit,quod potuit,& debuit,& ideo non fuit satisfactum dicto foro Turoli,quo præcipitur,executionem,seu entregam finiri debere intra duos annos. Concurrit prætereà alia vrgens nullitas, nã secundum foros Aragonum,ac etiam iuxta Turolenses foros, in diebus Dominicis,in honorem Dei,Curiæ Iudicum secularium celebrari non possunt, aqua regula solum excepti reperiuntur duo casus à dictis forijs Turoli, nempè si agatur de quærella,seu deudo de hermandad,vel calomnia de palatio, in quibus,nec eorum altero versamur in occurrenti casu,ex literis, verò narratiuis exhibitis à ciuitate Turoli deducitur Curiam Iudicis dictæ ciuitatis Turoli celebratam fuisse in diebus festiuis, Dominicis scilicet in quibus duo enantamenta,quorum vnum nimis substantiale erat, facta apparent, & conspiciuntur, & sic dicta enantamenta nulla extitisse cum omnibus inde sequutis dicendum fore censemus. Consuetudo vero allegata à dictaCiuitate in fomentum eius rei,non valet intentionẽ eius

 dem

dem ciuitatis iuuate: Quandoquidem circa celebrationem Curię in diebus festiuis in dicta ciuitate Turoli nihil prouatum inuenimus. Denique præscriptio dictarum nullitatum (quæ satis specifice dedu ctæ apparent in cedula grauaminum) allegata, & obiecta à Ciuitate Turoli, locum habere non potest, subducta de medio minori, & pu pillari ætate quatuordecim annorum Dionisij Sanchez Muñoz, præ terquam quod, præscriptio illa viginti annorum de quibus loqui tur forus Turolensis in solis actionibus personalibus constituitur, non vero in actionibus Realibus, in quibus nunc versamur; neque altera præscriptio sex mensium constituta à dictis foris Turoli, ad hunc casum, qui longe diuersus est, ab illo de quo dictus forus loqui tur adaptari potest, & cum Dionisius Muñoz proponat has nullita tes excipiendo, præscriptio cadere nequaquam potest: quoniam quæ sunt temporalia ad agendum, perpetua sunt ad excipiendum. Vnde iure optimo prædictam iurisfirmam Dionisij Sanchez Muñoz recipiendam fore intelligimus, ac censemus, prout eam recipimus ex prædictis. Nō autem restituuntur prædicti decem, & sex mille so lidi, quia non constat de aliquo grauamine proposito per dictum Dionisium Sanchez Muñoz, & aliàs atten. conten.

ALIVS verò dicti dñi Iustitiæ Aragonū locumtenens ex dictis quatuor, fuit ex motiuis sequentibus. Ex eo & aliàs quoniam ex de ductis in processu plenè constat de verò & legitimo dominio Gaspa ris Sanchez Muñoz in bonis apprehensis tempore conditi ab eo testamenti, illiusque mortis: Constat insuper de fideicommisso ordi nato ab eodem testatore in dicto testamento respectu dictorum bo norum in fauorem Dionisij Sanchez Muñoz eius nepotis, ac firman tis, suæque vocationis, ac restitutionis casum tempore litis ab eodē intentantæ euenisse, ac purificatum fuisse, & cum puri, ac purificati fideicomisi par sit ratio, merito dicto Dionisio tanquam domino, bona apprehensa restitui mandantur. Nec supradictum ius infringe re possunt, quæ pro parte Ciuitatis Turoli, reæ, & conuentę pro ex clusione Dionisij, proponuntur. Non primum, dum asserit, Dioni sium in salutari defecisse, scilicet in probatione dominij eorum bo norum, quod vtique præcisè necessarium est in iudicio petitorio reiuendicationis ex parte actoris. Arbitratur enim possessionem tri ginta annorum, ex qua dominium inducitur, minimè in Gaspare te statore reperiri, etsi illius propriæ possessioni, suorum quoque au-

thorum

thorum,a quibus ius,& causam habuit, adiungatur. Quippè,quod instrumentum codicili Santij deHeredia,àDionisio productū,cuius possessionis accesione vti contendit,minus legitime,nec in forma probanti exhibitum fuerit, cum Ioannes de Alfajarin Notarius præsentis Ciuitatis, qui illud fuit testificatus, die vicesimo sexto mēsis Maij,anno millesimo,quingentesimo,vicesimo,nono,non attestetur, subscriptiones à foro, sub titulo forma para testificar, requisitas,in eius matrice,ac protocolo reperiri,similique morbo laborare contendit instrumentum donationis factę ab Isabella de Vera dicti Santij vxore,in fauorem Martini Molon sub die vicesimo sexto mēsis Iulij dicti anni millesimi,quingentesimi,vicesimi, noni,a Ioanne Adam de Forz Notario loci de Cariñena confectum, quæ instrūmenta a Dionisio exhibita fuere pro sui inclusione, & vt supra dictorū coniugum possesionis accesione,legitimam, & a foro requisitā tricēnalem possessionem, ad dominij probationem necessariam demonstret. Etenim prætermisis deductis,ac articulatis per Ciuitatem in articulis suæ cedulæ defensionum,productione, & exhibitione dicti testamenti Gasparis vinculantis,ex quibus implicitam, & explicitam dictæ ciuitatis confesionem dominij eiusdem Gasparis resultare pro parte Dionisij pretenditur,his inquam vt pote ad pręsentis causæ decisionem minimè necessarijs prætermisis, obex suprapositus, verè,& facilè euitari potest,si aduertamus,formam subscriptionum a foro inductam,non in leuatione instrumentorum, sed in matrice, ac protocolo requiri, vt verbis apertisimis eiusdem fori deprehenditur:quare defectus subscriptionum supradictarum cum non reperiatur in protocolo dicti codicili, & dictæ donationis: Quinimo vere in eo subscriptiones forales inueniantur,instrumenta ab eo sumpta,& leuata,ac in iudicio per Dionisium exhibita, minime, ea de causa infringi valebunt,& licet fateamur(prout fatemur) iudici constare debere,vt sumptum ei fidem,ac probationem faciat,per Notarij attestationem de interuentu dictarum subscriptionum in scriptura matrice,a qua leuatum est,id tamē in presentiarum, haud quaquam,defecisse,comperimus.Siquidē dictus Ioannes de Alfajarin,qui de prædicto instrumēto codicilij rogatus fuit, quiq; illud in publicam formam leuauit,in calce illius,sic præfatur. *Fecho fue aquesto en la Ciudad de Çaragoça,a veynte y seys de Mayo,del ano mil,y quinientos veynte y nueue,presentes por testigos Mossen Iuan de Dicastillo prebitero, natu*

ral

ral del Reyno de Nauarra, del lugar de Dicastillo, y Francisco de Sopuerta escudero, habitantes en Çaragoça, & tenorem subscriptionum, quæ in matrice continentur, prout in ea iaccent, sic trãscripsit. *Yo dicho Iuan de Dicastillo soy testigo de lo sobredicho, y por quanto el dicho Señor Sancho de Heredia no estaua en disposicion de poder firmar de su mano, en testimonio de verdad y por su mandado me firme en el presente Codicillo por el dicho Sancho de Heredia, y por mi contestigo, yo dicho Francisco de Sopuerta, soy testigo de lo sobredicho.* Et tandem in signatura dicit: *Signo de mi Iuan de Alfajarin Notario publico de la Ciudad de Çaragoça, q̃ a las sobredichas cosas, juntamẽte cõ los testigos de parte de arriba nõbrados, presente fui, & aquellas, en parte, y aquesto, segun fuero escribi.* Quæ subscriptionũ insertio, verbaq; Notarij, dicẽtis, eosdẽ fuisse illius instrumẽti testes, & postea atestãtis de dicto instrumẽto rogatũ, omnibusq; supradictis interfuisse, ac præsentẽ extitisse, quẽcumq; illud legentẽ, absque eo quod recurrat ad matricem, certum reddit, ac securum, subscriptiones a foro requisitas in ea reperiri, idque verbis, & factis a Notario fuisse testatum, nequaquam hæsitandum censemus: Nec opus fuit vti, ea verborum formula, qua tabelliones hisce modernis tẽporibus vti solent, dicentes: *Las firmas que de fuero se requieren, estan en la nota original, &c.* Cum eo tempore, tam proximo editioni illius fori, non ita sibi de certo, ac formi styllo prospexissent Notarij, sed modo vno, modo alio vtebantur, non tam verborum formulam, quam rem, & effectum attendentes, cum vtroque modo ex supradictis, idem effectus resultet. Quo etiam modo satisfactum putamus, simili obiectioni propositæ contra fidem dicti instrumenti donationis Isabellis de Vera. Neque fides dicti Codicili euacuatur, eo quod alterius tantum testis subscriptio reperitur facta pro testatore subscribere non valente, deque illius impotentia fidem non facere tabellionem, cuius discretioni à foro id relictum, atque comissum fuit; Nam si mens, atque verba dicti fori diligenter, ac mature perpendãtur, nequaquam decisum inuenietur vtriusque testis, sed nec alterius tantum subscriptionem, pro testatore, se subscribere non valente, vel ignorante, fore necessariam: De impotentia autem dicti testatoris, satis Notarius ipse atestari videtur, cum eius voluntate, ac mandato in sua nota, & protocollo dictus Ioannes de Dicastillo testis, modo supradicto, se subscripserit, & in eleuatione instrumẽti, insertio eorundem verborum contineatur. Minus etiam dicti

Dionysij

Dionysij excluditur,ac intentum Ciuitatis Turoli roboratur,propter executionem horum bonorum,factam virtute hypothecarum Gasparis fideicomissum relinquentis,trançam , ac Curiæ venditionem,factam in fauorem Balthasaris Nouella, à quo Ciuitas,ius , & causam ostendit.Hęc quipe executio,trança,ac vēditio,varijs nullitatum exceptionibus à Dionysio opugnatur,inter quas ea prorsus insanabilis , atque ineuitabilis videtur, quod ex literis narratiuis dictæ executionis ab eadem Ciuitate exhibitis,deprehenditur Curiam Iudicis dictæ Ciuitatis celebratam fuisse in diebus solemnibus festiuis,&Dominicis,in quibus in dicto processu enantamenta Iudicialia facta fuerunt,inter quæ,illa valde substantialia conspiciuntur,scilicet reportatio literarum Iudicis de Escriche,& mandatum Iudicis Turoli de præconizando bona per tempus fori , quæ quidem,nullitatis notorię vicio subiacere,cum omnibus inde sequtis pleno,& aperto profitemur orę : Hisce namque solemnibus, ac festiuis diebus, maxime Dominicis, quorum obseruatio à iure diuino proficiscitur,Iudicialis strepitus cōquiescere debet,adeo,vt nec consentientibus partibus , processus habitus, teneat , nec sententia,quam huiusmodi diebus contingeret promulgari, roboris aliquam obtineat firmitatem , & hoc,siue ius comune,siue foros Regni generales, siue particulares Turoli attendamus, in quibus licet aliqui casus excepti reperiantur , noster tamen sub generalitate regulæ cōtinetur , nec ad casus exceptos trahi potest.Quod adeo certum,ac clarum censemus,vt nulla alia confirmatione indigere arbitremur,quā ipsorū fororū lectura ex qua id , sole clarius, cuiq; nisi cecutire volēti , apparebit. Nec cōsuetudo allegata per Ciuitatē, ei suffragari potest.Tum quia circa celebrationem Curiæ in diebus in honorem Dei feriatis in Ciuitate Turoli, nihil ab ea probatum extitit,minusque in diebus Dominicis.Nec tādem pręscriptio,cui Ciuitas innititur fomentum habere potest, nec nullitatem supradictam euitabit,nam subducto de medio, tempore pupilaris ętatis dicti Dionysij,factaque temporis legitima cōputatione,vsque ad tempus litis motæ, non reperiuntur fluxi,nisi terdecim anni,parū,plus, vel minus.Per judicialem autem controuersiam , legitima perscriptionis inducitur interruptio , factaque aprehensione cum partibus in ea contendentibus,ius,tam circa possessionem, quam circa proprietatem,illęsum,ac saluum pręseruetur , exceptioni præscriptio-

C nis

nis dictarum nullitatum,dominium,ac proprietatẽ Dionysio competentem,Ciuitas excludere non valebit.Quidquod,tempus viginti annorum,per foros Turoli præscriptionibus præfixum, si diligenter fori supradicti perpendantur, ad actionem per Dionysium propositam,minime trahi posse videntur. Ideo vero Ciuitati retentio,pro quantitate supradicta decem,& sex mille solidorum conceditur, quoniam constat,pro dicto iure fuisse receptam propositionem,in bonis aprehensis Sebastiano Ordoñez,à quo ius,& causam habet Ciuitas cõuenta,de cuius iure licet valde posset dubitari,nullum tamẽ eius respectu,nec in genere,nec in specie fuit deductum grauamen,pro parte Dionysij firmantis in cedula grauaminum per ipsum oblata. Ex quibus, & alijs ex processu resultantibus,sic pronuntiandum fore censemus, & aliàs, attentis contentis.

ALIVS vero dicti Dñi Iustitiæ Aragonũ Locumtenens fuit voti, & opinionis, quod debet pronuntiari, & declarari Iurisfirmam, in præsenti processu oblatam, & præsentatam pro parte Dionysij Sanchez Muñoz prin. Hier. Abeña Procurat. fore, & esse reijciendam, & repellendam,pro vt eam reijcimus, & repellimus, quo ad omnia grauamina in processu deducta, & articulata, neutrã partium in expensis condemnando. Cætera supplicata locum non habere,attentis contentis.Ex eo præsertim,& aliàs,repellitur Iuris firma prædicti Dionysij Sanchez Muñoz,prin. Hier. Abeña Procuratoris.Quoniam non constat de aliquo grauamine,per Iudicẽ,a quo illato, licet enim constet in processu de dominio,& possessione Gasparis Sanchez Muñoz, in bonis appræhensis, perque eius testamentum, in vim fideicommissi dictum Dionysium fuisse vocatum,eius tamen intentionem Turolensis Ciuitas conuenta excludit,titulo,& possessione habili,& sufficienti ad obtinendum in pręsenti processu.Apparet namque,dicta bona appręhẽsa,fuisse executata virtute hypothecarum ab ipso vinculante cõstitutarum, quod de iure fieri posse,nullatenus ambigitur,& tranzata, & vendita iuridice,in vim dictę executionis Balthasari Nouella, a quo dicta Ciuitas ius, & causam habere dignoscitur, vt ex litteris narratiuis in processu exhibitis, clarè deprehenditur,quibus fidem esse adhibendam,ijsdemque legitime suam intentionem probari non est dubitandum. Quibus sic se habentibus,merito per Iudicem a quo,extitit pronuntiatum,Ciuitatem Turoli, a contentis in petitione contra

tra eam oblata, esse absoluendam, silentium perpetuum præfato Dionysio imponendo, prout eidem, id ipsum nos imponendum fore arbitramur. Neque Turoli titulum in præfata trança, & Curiæ venditione fundatum, infringere valet Dionysius, plures nullitatis causas aduersus eundem opponẽdo. Nam, quæ Iudicis villæ, seu Pardinæ de Escriche incompetentiam, vel incapacitatem respiciunt, parum conuincunt, vt a priori sententia recedamus, cum certo certius sit Iudicem de Escriche, quasi in subsidium requisitum per iustitiam Turoli, non solum in viam fororum de Teruel, verum, & in viam iuris communis, competentem extitisse ad prædicta bona subhastandum, præsertim cum ageretur debonis Petri Sanchez Muñoz, filij dicti Gasparis, tunc temporis vicini, & habitatoris ciuitatis Turoli, ac Iustitiæ de Teruel subiecti, & iustitia de Escriche, vt merus executor Iudicis de Teruel, ac minister in eis subhastandis, & trançandis reputaretur. Neque obstat Iustitiam de Escriche non potuisse, vti talem, omnimodam suam iurisdictionem venundare, ac subhastare, cum imposibile, videatur pœnes eundem iudicem, & actionem, & passionem ipsius iurisdictionis posse concurrere, sed potius eo in casu ad suprema tribunalia, quibus latior iuris dicundi facultas tributa est, recurrendum esse sub pœna nullitatis. Nam huius argumenti vis licèt subtilis videatur, falax tamen est, iuris principijs recte perpensis, & consideratis. Nam vendito Castro, & territorio, cum iurisdictione omnimoda, iurisdictio ispa, quæ pœnes iudicem exequentem residet, non est, quæ distrahitur, sed ea iuridictio, quæ in territorio consistit, tanquam in prædicamento situs, in quo cõsideratur. Nam iurisdictio in iudice solum attenditur tanquam in prædicamento agere, in subditis vero tanquam in prædicamento pati: Vnde cum iudex castrum cum iurisdictione distrahit, non propriam iurisdictionem vendit, quatenus in eo residet, sed quatenus in territorio consistit, ac per consequens, siue eam consideremus in vendente, siue in emente translatam, semper in territorio remanere, tanquam nebulam super paludem, affirmauimus, Iudicemque illius territorij, siue ab emente positus, siue ab eo cuius bona exequuntur, consideretur, semper competentem esse ad prædictam eandem iurisdictionem subhastandam, fatendum erit, sine metu imposibilitatis, & concursus actionis, & passionis in eodem subiecto: Aliàs enim in idem in cõueniens suprema quoque tri-

tribunalia sæpissime inciderent:Cum eadem ratio,quæ est partis ad partem,sit quoque totius,ad totum, quod ne vtiquam dicendum est.Non igitur nullitas hæc in consideratione est.Neque etiam obstat alia nullitas nouiter opposita in præsenti processu grauaminum factorum aduersus præfatum titulum,& trãçam, quod videlicet iuxta foros Turoli, processus de entrega, siue executionis,intra duos annos sit terminandus sub decreto irritanti,& quod huiusmodi processus executionis,non solũ,nõ fuit terminatus intra duos annos verum,nec intra triginta. Nam licèt hæc ita vera sint,& a foro Turoli ita disposita censeantur,cæterum forus idem intra duos annos executionem finiendam esse disponens, disponit etiam id iusto impedimento cessante intelligendum esse:Cum igitur intra duos annos ad executionem finiendam Honoratus Sanchez Muñoz,tertius quidẽ oppositor,a collocatione creditorum,ad iudicem dieiveneris appellationem interposuerit,ac sic effecerit,quo minus executores Eleemosyne,qui executionem instabant, non potuisent eandem ad debitum finem perducere intra biẽnium,ac post modum idem executionis processus ad Regiam Audientiam euocatus extiterit,sine culpa executorum, profecto non est cur eis imputetur, quominus solemnitati forali non satisfecisse existimentur, quasi legitime impediti aliorum facto viderentur: Præsertim cum appareat in processu in Ciuitate Turoli in similibus executionibus plures extare processus, qui alijs,vel eisdem præpediti impedimentis non fuerunt intra biennium terminati,nec de nullitate,vllo vnquam tempore dictum , vt sic vniformiter obseruata ea foralis dispositio non valeat, nullitatẽ aliquã in casu nostro introducere.Neque obstat,quod præfati agentes, siue executores eleemosynæ debuerunt tale impedimentum pro viribus tollere,vel saltem protestari, quod per ipsos non staret, quominus intra biennium executionem ad debitum finem perducerent.Namque libenter fatebimur,prædictos agentes potuisse appellanti adherere,& aduersus appellantem agere,vt citius causa terminaretur, & eius exequtio intra præfinitũ tempus finiretur, at ipsos id facere teneri,& obligatos existere,sub pœna nullitatis,vel teneri protestari,libentius negabimus. Tum,quia forus Turoli id non disponit, videlicet, quod executor teneatur ita executionem intra biẽnium consumare, quod & amouere quoque, quodlibet legitimum impedimentum,obnoxius sit: Tum etiam, quia contra legem

non

nō facit, qui verba legis amplexus, eius quoq; sequitur volūtatē, neque simile est, quod in Regno nostro praxis recepit in electionibus iurisfirme grauaminū factorū, in quibus tēpora foralia currūt, etiā impedito vbi nō est protestatus, nā hæc praxis præterquā, quod impedimētū non respuit, sed amplectitur, procedit in eadē instātia, at in nostro casu, in duabus versamur instantijs, in quibus praxis minime acommodatur, non igitur causa nullitatis ad alios casus, præter expressos a lege, cum sit maxime odiosa, & restringenda, trahenda est hęc, de qua tractamus. Non etiam obstat, & alia nullitas similiter de nouo opposita in præsenti processu grauaminum factorum, quod scilicet iuxta, foros Turoli, ac etiam Aragonum in diebus Dominicis, & festiuis curiæ Iudicum secularium nequeant celebrari, nec in eis in curia processus, & enantamenta fieri, & actitari, at in occurrenti casu per literas narratiuas in processu exhibitas á Ciuitate Turoli, circa executionem dictæ Pardinæ de Escriche, deprehenditur, duo enantamenta facta fuisse in iudicio diebus feriatis, & Dominicis, reportatio videlicet literarum responsiuarum Iudicis requisiti dictæ Pardinæ, & alterum post factam trāçam, & collocationem, & appellationem dicti Honorati Sanchez Muñoz, petitio scilicet quędam Petri Gamir Proc. dictæ Eleemosynę requirentis Iudicem Turoli, quatenus non obstante dicta appellatione confirmaretur sentētia collocationis creditorū superius lata, ergo iudicium, processus, & omnia inde sequta, nullius erunt momenti: Cui quidem nullitati facile respondebitur, si aduertatur primo, quod per foros Turoli constat Curia a Iudicibus celebrari in similibus executionibus, & emplaçamentis in portis suarum domorum, vt facile sit in ijs nō multum strepitus iudicij considerari. Secundo, forum Turoli incipientem. *Mando encara, titulo de los dias feriados*, disponentem dies Dominicos, ac feriatos, in honorem Dei, esse feriatos, disponere etiam pro Calomnia de Palacio, deuda, o querella de hermandad, diebus Dominicis, iudicialiter procedi posse, & similiter paulo inferius sic ait: *Encara en aqueste tiempo la Corte del dia de Viernes en el dia de Domingo sea juzgada*, & sub Rubrica, de fianças de saluo, folio septuaginta, & duo, col. prima, sic inquit, *mando encara, que qualquiere vezino de la ciudad, que de otro se temera, tomele fianças de saluo, valederas con el Iuez, y con el Escriuano, o dos Alcaydes, Iurados, y esto se haga dentro de vna semana, è re*

D cibida

cibidas las fianças de saluo el Iuez aplaçado, que el primer dia de Domingo las firme, o que de otras en concejo, como es so. Et si por ventura al plaço no viniere aquel aduersario pague diez marauedis Alfonsi, al Iuez, è a los Alcaldes, y al querelloso, y de fianças hasta el premero dia Domingo, como es dicho. Et in alijs multis foris, id ipsum scriptum reperitur inuentibus hisce diebus Curias, & iudicia posse celebrari, & apparet in processu, quod ocasionē præstat, vt non immerito fateamur verbis fori primi recte pe pensis dies Dominicos, & festiuos non omnino eo loci, in honorem Dei censeri feriatos, prout de iure censentur, sed in eius obseruantia, & in quibus casibus verificentur ambiguitatem constitui, & du bitari posse, an casus nostrę executionis, & trancę de exceptuatis e-xistat, vt pœnam nullitatis euitemus. Ad hæc forus is, Mādo encara, titulo de los dias feriados, clausulam irritantem non habet, nec pœ nam nullitatis imponit, imo contra facientes in quinq; solidos mul tat, iudici, & parti applicandos, quod actus validitatem supponit. Tertio animaduertendum est, serenissimū Regem Alfonsum Ciuitatibus Turoli, & Albarracini in principio suarum constitutionum, non solum specialiter foros stabilisse, ac ordinasse scriptos in volumine fororum, sed omnes alios foros, & consuetudines, quos ciues ipsi ab eodem Rege exposcere voluerint, & ad suam propriam vtilitatem querere, & inuestigare potuerint, vt ex foris ipsis, folio primo, columna tertia, circa finem, clarissime deprehenditur, ansam, & ocasionem præbuisse, quod in ea Turolensi Prouincia tam varie, & tam late fororum obseruantia intelligeretur, vt alij in rectum alij in reprobum sensum foros trahentes, id solum obserua bant, quod vnusquisq; Iudex constituerat, quasi, quod, id demū obseruandum esset, quod quisq; Magistratus obseruandum statueret, prout sua quemquam trahebat voluptas, quod cum adeo perniciosum esse Reipublicę videretur, inuictissimo Regi nostro Philip po II. totis viribus, totoque connatu corruptellam hanc radicitus extirpare nixus est, & ad finem perduxit, eamque Prouinciam à legibus Aragonum, sic distantem, foris Aragonum aggregauit, eo sæ pissime principali motiuo repetito, quod in ea Prouincia nullæ cer tæ leges vigerent, quā eas, quas vnusquisq; Magistratus cōstituisset, ac vigere voluisset: Si igitur fororum Turoli vsus, & obseruantia tā varia extitit, & incerta, vt notissimum est, periculosum esse videtur, sub

ſub nullitatis vellamine, ſaltem in hoc caſu ob non obſeruantiam eorundem, executionem pardinę deEſcriche,trançam,& venditionem infringere, quam tunc temporis ſecundum communem obſeruantiam,&ſtylum in alijs,& ſimilibus actibus fieri ſolitum, validam fuiſſe omnes cenſuerunt,parteſque litigantes pluries approbarunt. Ad hęc,conſtat in proceſſu per plures teſtes deponentes,ſuper articulis quadrageſimo primo, quadrageſimo ſecundo,quadragaſimo tertio , & quinquageſimo tertio cedulæ defenſionis Ciuitatis, dicentes ſe vidiſſe,& a ſuis maioribus audiuiſſe pro cenſualibus, & Comandis alijſuè debitis ciuilibus, diebus feriatis, & Dominicis, executiones fieri, & captiones perſonarum in Ciuitate Turoli, & eius diſtrictu:ergo idem quoque de hac noſtra executione , & reportatione literarum facta die Dominico, inqua, tam parum præiuditium conſiſtebat,aſſerendum eſt: Neque in conſideratione eſt, quod licet teſtes deponant de executionibus factis diebus Dominicis,non tamen deponunt de actu celebrandi Curiam diebus Dominicis, non video cur non poſſit ad id etiam ijſdem diebus Curia celebrari,ſuppoſito,quod forus qui diſponit,&prohibet executiones fieri ijs diedus,prohibet etiam celebrationemCuriarum in eiſdem, ergo obſeruantia executionum,ad eandem quoque celebrationem trahenda eſt,cum in ea maius præiuditium perſonis cauſetur, quam in prædicta celebratione:Inſuper explorati iuris eſt etiã in materia maioratus,cauſam agitatam cum poſſeſſore,& ſic cum legitimo contradictore, omnibus ſucceſſoribus , & nocere, & prodeſſe,niſi euidens colluſio detegatur,& probetur,ac ſimiliter cauſam,de qua in pręſentiarum cum PetroSanchez Muñoz,poſſeſſore maioratus,& Pardinæ de Eſcriche,fuiſſe ductam,& ad omnes actus legitime citatatum , ipſumque non ſolum , non oppoſuiſſe de tali defectu,& nullitate verum,& expreſſe,aut ſaltem tacite conſenſiſſe , & approbaſſe . Ergo, & ſucceſſoribus , nocebit , præſertim cum pro vero debito contracto per conſtituentem maioratum bona fuerint executata ex cauſa pręcedēte conſtitutionem,nec in proceſſu appareat de colluſione , prout re vera apparere debebat , vt enantamenta facta cum eodem,ſucceſſoribus, non nocerent:Defectus igitur is , & nullitas prædictam trancam, & venditionem Curię non poterit infringere. Neque tandem obſtant aliæ quã plures

nulli-

nullitates in processu allegatæ, nam, vel non probantur, prout probari debent, vel nullitates non sunt, saltem, ad prædictam trançam, & executionem infringendam. Ex quibus omnibus ita perpensis, & alijs multis, ita pronuntiandum esse censemus, & aliàs, attentis contentis.

Sig†num mei Antonij de Soria ; in Ciuitate Cæsaraugustæ domiciliati, authoritateque Regia per totum Regnum Aragonum publici Notarij, ac Regentis principalis vnius ex Scribanijs Curiæ Domini Iustitiæ Aragonum, & eius Consilij Secretarij, qui huiusmodi vota, & motiua à originali libro dicti Cōsilij de anno millesimo sexcentesimo decimo sexto, in quo continuata existunt, manu aliena extraxi, & cum suis originalibus bene, & fideliter comprobaui. In quorum fidem, & testimonium præmissorum, meo solito, quo artis notariæ vtor signo, signaui.

